

Ο ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ ΚΑΣΤΟΡΧΗΣ

Μεταξύ τῶν κληρικῶν, οἵτινες διέπρεψαν πρὸ καὶ μετὰ τὸν γιγαν-
τώδη ἱερὸν ἀγῶνα, εἶνε καὶ ὁ Φθιώτιδος Καλλίνικος Καστόρχης. Εὐ-
σεβῆς καὶ λόγιος εἰργάσθη μετὰ ζήλου ἐνθέου ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας
καὶ τοῦ Ἔθνους ὡς τε διδάσκαλος καὶ ἱεροκέρυξ καὶ Ἀρχιεπίσκοπος
Φθιώτιδος, ἐγκαταλιπὼν φήμην ἀγαθὴν παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις.

Ἡ φήμη ὄντως

«Ἦτε μάλιστα κλέος φέρει ἀνθρώποισι.»

(Ὅδου. Α', 281)

ἀναφέρει περὶ αὐτοῦ ὡς κληρικοῦ ἱκανοῦ καὶ φιλοπάτριδος ὅστις «ὡς
τὰ ἴδια καὶ τὰ κοινὰ ἀπεκλαίετο». Δὲν ἦτο κισσὸς ἀνερχόμενος περὶ
ξένον κορμόν, ἀλλὰ γενναῖος καὶ ἀγαθὸς ἀφωσιώθη τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ
τῇ πατρίδι χωρὶς ἂν ἀποβλέπη πρὸς τὸ ἴδιον συμφέρον. Ἐγένετο περι-
φανής, θαυμαζόμενος πάντοθεν καὶ ἀγαπώμενος ὑπὸ τῶν ἐραστῶν τῆς
ἀρετῆς αὐτοῦ καὶ σοφίας καὶ καλῶς ὀρθοτόμει τὸν λόγον τῆς ἀληθείας,
κατανύσσων, φωτίζων, θερμαίνων, κατὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα καὶ κατόπιν,
καὶ ὁδηγῶν εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας καὶ ἀπόλαυσιν τῆς αἰωνίου ζωῆς.
Περὶ τοῦ διαπρεποῦς τούτου κληρικοῦ γράφομεν ἐν τοῖς ἐξῆς¹.

Ὁ Φθιώτιδος Καλλίνικος Καστόρχης ἐγεννήθη ἐν τῇ μικρᾷ μὲν
ἀλλὰ καλλιγόνῃ Δημητσάνῃ τῇ 1789 ὑπὸ γονέων εὐσεβῶν καὶ ἐναρέ-
των, οἵτινες ἐσπειρον τὸν σπόρον τῆς εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς ἐν τῇ ἀγαθῇ
αὐτοῦ ψυχῇ. Ἐσπούδασε δὲ ἐν τῇ περιωνύμῃ αὐτῆς Σχολῇ ἥτις,
φρυκτωροῦσα καὶ σελαγίζουσα ὑψοῦ καὶ ἀμφιλαφῶς καταρδεύουσα τὰς
ψυχὰς, ὠφέλησε τοὺς ἀνθρώπους, αὐχμῶ καὶ δίψῃ συνεχομένους, ἐπὶ
τῶν χρόνων τῆς δουλείας. Ἀποπερατώσας τὰς σπουδὰς του διωρίσθη
τὸ πρῶτον διδάσκαλος ἐν Γαργαλιάνοις τῆς Τριφυλλίας καὶ κατόπιν
ἐν τῇ Νησίῳ τῆς Μεσσηνίας. Ἐπίσκοπος αὐτῆς, ὁ Ἀνδρούσης, ἦτο
τότε ὁ πολὺς Ἰωσήφ ὅστις, καταγόμενος ἐκ Τριπόλεως, ἐχρημάτισε
μαθητῆς τῆς Σχολῆς τῆς Δημητσάνης. Αὐτὸς προέτρεψε τὸν νεαρὸν δι-
δάσκαλον καὶ ἐχειροτόνησε διάκονον ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ τοῦ Βουλκάνου,
ἧς ἐγένετο πνευματικὸν τέκνον. Ἀλλὰ δὲν παρέμενε ἐν τῇ Μονῇ· ἐξῆ-

1. Ὁ Γεώργιος Π. Κρέμος ἔγραψε βιογραφίαν «ὁ Ἀρχιεπ. Φθιώτιδος Καλ-
λίνικος Καστόρχης» ἐν Ἀθήναις 1863. ἰδ' 93 τὴν ὅποیان ἀτυχῶς δὲν ἤδυνή-
θημεν νὰ εὑρωμεν.

κολούθει τὸ διδασκαλικὸν ἔργῳδες ἔργον, διορισθεὶς ἐν Κορώνῃ. Ἄλλὰ, φιλελεύθερος ὢν, δὲν ἠδύνατο νὰ συμβιβάσῃ τὸ ἱερὸν ἔργον τοῦ διδασκάλου πρὸς τὰς θαρβαρικὰς ἀξιώσεις τῶν Τούρκων καὶ διὰ τοῦτο ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν μεταβὰς ἐν Σμύρνῃ, ὅπου ἐμεσουράνει τὸ Φιλολογικὸν Γυμνάσιον, διευθυνόμενον ὑπὸ τοῦ μελιρρύτου καὶ πολυμαθοῦς κληρικοῦ Κωνσταντίνου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων. Τῇ ὑποστηρίξει τῶν πολλῶν αὐτόθι συμπολιτῶν του, ἐγένετο μαθητῆς τῆς μεγαλωνύμου ταύτης Σχολῆς καὶ ἤκουσε τὰ μαθήματα μορφωθεὶς τελείως, διότι ἐν τῇ Γυμνασίῳ ἐδιδάσκοντο πάντα τὰ μαθήματα καὶ αὐτὴ ἡ Μαθηματικὴ, Φυσικὴ Ἱστορία, Χημεία καὶ ἡ Θεολογία ἦν ὄφειλον ν' ἀκροῶνται πάντες οἱ μαθηταὶ καὶ «πολλοὺς καθ' ἐκάστην ὑπεδύοντο ἀγῶνας οἱ διδάσκοντες περὶ τε τὴν κατάρτισιν τῶν ἡθῶν καὶ τῶν εὐσεβῶν φρονημάτων καὶ περὶ τὴν ἐν λόγοις εὐδοκίμησιν καὶ βελτίωσιν τῆς ἐν τῇ Γυμνασίῳ διδασκομένης νεολαίας», ὡς ἀποφαίνεται ὁ ἀσιδῖμος Πατριάρχης Κύριλλος στ' ἐν τῇ πρὸς τὸν Οἰκονόμον ἐπιστολῇ. Οἱ μαθηταὶ, προσερχόμενοι ἠρύοντο τὰ καθαρὰ τῶν γνώσεων ἰάματα ἐκ τοῦ ἀκνώτου αὐτῆς κρατήρος καὶ ἐκ ταύτης τῆς πνευματικῆς γεωργίας γενναῖοι καρποὶ ἀνεβλάστησαν, οἵτινες διεσπάρησαν πανταχοῦ.

Τῆς Σχολῆς ταύτης ὀχλαγωγικῶς διαλυθείσης, ὁ νεαρὸς κληρικός, φλεγόμενος ὑπὸ μαθήσεως περισσοτέρας, μετέβη εἰς τὰς Κυθωνίας καὶ ἤκουσε μαθήματα παρὰ τῶν σοφῶν διδασκάλων τῆς Σχολῆς Γρηγορίου Σαράφη καὶ Θεοφίλου Καίρη. Ἄλλὰ τὸ 1820 προσεκάλεσεν εἰς τὴν Κ)πολιν ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος Ε', μεθ' οὗ συνεδέετο καὶ διὰ συγγενείας, ὅστις προέτρεψεν αὐτὸν νὰ μεταβῇ καὶ διορισθῇ διδάσκαλος ἐν Δημητσάνῃ. Ὁ Καλλίνικος ἐδέχθη μὲν ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὄρῳ νὰ μεταβῇ πρότερον εἰς τὴν Χίον καὶ νὰ σπουδάσῃ τὴν ρητορικὴν τέχνην παρὰ τῷ σοφῷ διδασκάλῳ καὶ κληρικῷ Νεοφύτῳ Βάμβῃ. Ἐχειροτονήθη δὲ ἱερεὺς ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Ἀδριανουπόλεως Δωροθέου Πρωτοῦ κατὰ σύστασιν καὶ προτροπὴν αὐτοῦ τοῦ μουσοτραφοῦς Πατριάρχου.

Ἐφθάσε λοιπὸν εἰς τὴν Χίον καὶ ἤκουε τὰ σοφὰ διδάγματα τῆς Σχολῆς ὅτε ἠκούσθη τὸ σάλπισμα τῆς Ἐθνικῆς ἐξεύρεσεως τοῦ 21 καὶ ἐκηρύχθη ὁ περὶ τῶν ὄλων ἀγῶν. Διδάσκαλος καὶ μαθητῆς, ἐγκαταλείπόντες τὴν Σχολὴν, ὑπήκουσαν εἰς τὴν φωνὴν τῆς ἀγωνιζομένης πατρίδος καὶ ἦλθον εἰς τὴν Ὑδραν ὅπως προσφέρωσι τὰς ὑπηρεσίας αὐτῶν εἰς αὐτήν. Ὁ Νεοφύτος Βάμβας ἤρξατο ἀμέσως τοῦ ἔργου προτρέπων τοὺς προκρίτους καὶ ἄλλους εἰς τὴν ἐξέγερσιν καὶ ἐπανάστασιν. Ὁ Λάζαρος Κουντουριώτης ἐξέφρασε τὸ πρῶτον δισταγμοὺς ἕνεκα

τῶν ἐρίδων παρεκάλεσε δὲ νὰ ἐμιλήσῃ ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ περὶ ὁμονοίας. Ἄλλὰ τὴν νύκτα, κατόπιν κοινῆς συνεδριάσεως τῶν προκρίτων, ἀπεφασίσθη νὰ ὑψωθῇ ἡ σημαία τῆς ἐπαναστάσεως ἀνεκοινώθη δὲ αὐτῷ νὰ ἐμιλήσῃ καὶ περὶ ἐλευθερίας. Οὕτως ὁ Νεόφυτος Βάμβας ἐξεφώνησε τὸν λόγον τῇ Κυριακῇ τοῦ Θωμᾶ (17 Ἀπριλίου) περὶ ὁμονοίας καὶ ἐλευθερίας. «Ὁ Θεός, λέγει, δὲν ὑπέφερε νὰ ἐλέπη τοὺς εὐσεβεῖς καὶ ὀρθοδόξους λατρευτὰς νὰ πάσχωσι τόσα κακά, τόσην ἀτιμίαν ἀπεφάσισε νὰ συντρέψῃ τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, ἀπεφάσισε νὰ καταποντίσῃ τὸν νέον Φαραῶ καὶ διὰ νὰ τελειώσῃ τὴν θείαν του ἀπόφασιν, μᾶς ἐφώτισεν ὅλους τοὺς χριστιανοὺς νὰ ἐνωθῶμεν ἐναντίον του..... τοῦ γένους ἢ ἐλευθερία ἐπροφητεύθη ἀπὸ πολλοὺς ἁγίους ἄνδρας καὶ θεόθεν εἶνε ἀποφασισμένη νὰ κατορθωθῇ εἰς τὰς ἡμέρας μας.... πολεμεῖτε λοιπὸν μὲ βεβαίαν ἐλπίδα νίκης καὶ προσέχετε μὴ φανῶμεν ἀνάξιοι τοῦ θείου ἐλέους ἀπὸ ἀταξίαν ἢ διχονοίαν· προσέχετε, διὰ τὸν ἐσταυρωμένον Ἰησοῦν· τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶνε νὰ ἐλευθερωθῇ τὸ Γένος καὶ ἡ Ὀρθόδοξος πίστις ἀπὸ τὴν τυραννίαν τῶν ἀσεβῶν.... («Ἱερὸς Σύνδεσμος». Περίοδος Ε' ἔτος Β' ἀριθ. 28 καὶ 29).

Ὁ Καλλίνικος Καστόρχης μετέβη εἰς τὰς Σπέτσας καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὰ Βερβένα τῆς Ἀρκαδίας ὅπου εὕρισκετο ἑλληνικὸς στρατὸς περὶ τὰς τρεῖς χιλιάδας μετὰ τῶν ὀπλαρχηγῶν καὶ τῶν Ἐπισκόπων Βρεσθένης Θεοδωρήτου καὶ Ἐλους Ἀνθίμου¹. Ἐκεῖ ἤρξατο νὰ κηρύττῃ

1. Τὸ στρατόπεδον τῶν Βερβένων τῆς Ἀρκαδίας διηύθυνον κυρίως οἱ Ἀρχιερεῖς. Τοιοῦτοι δὲ ἦσαν ὁ Βρεσθένης Θεοδωρῆτος, ὁ Μαλτσίνης (ἐν Μάνῃ), Ἰωακείμ καὶ ὁ Ἐλους Ἀνθίμος (τὸ γένος Σκαλιστήρης). Ἐξ αὐτῶν ὁ Βρεσθένης ὁ Θεοδωρῆτος, ἦτο ἐκ τῶν κυριωτέρων κληρικῶν τοῦ ἀγῶνος, καταγόμενος ἐκ Νεμπίτσας τῆς Πορτυνίας, καὶ ὅστις ἠδλόγησεν ἐν Μιστρᾷ τὴν σημαίαν τῆς Ἐπαναστάσεως. Ὁ Ἐπίσκοπος τῆς ἐν Μάνῃ Μαλτσίνης Ἰωακείμ ἐκ Τριπόλεως εὕρισκετο ἐν Βερβένοις, παρακολουθήσας πιθανῶς σώματα στρατιωτῶν Μανιατῶν. Ὁ δὲ Ἐπίσκοπος Ἐλους Ἀνθίμος, καὶ αὐτὸς ἐκ Τριπόλεως, χειροτονηθεὶς τῷ 1811, ὑπῆρξεν ἀξιόλογος πρόδρομος τῆς ἐν Πελοποννήσῳ Ἐπαναστάσεως. Προσκληθεὶς εἰς Τρίπολιν ὑπὸ τῶν Τουρκικῶν ἀρχῶν δὲν προσῆλθε, προσποιηθεὶς ἀσθένειαν καὶ κατῴρθωσε νὰ μένῃ ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ του. ἠδλόγησε τὰ ὄπλα τῶν πνευματικῶν του τέκνων, σπυδόντων εἰς πολιορκίαν τῆς Μονεμβασίας· ἤλθε δὲ περὶ τὰ μέσα Ἀπριλίου τοῦ 1821 εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Βερβένων, ὅπου εὔρε καὶ τοὺς ἄλλους Ἐπισκόπους. (Πρόβ. Μιχ. Οἰκονόμου, Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας σελ. 128). Ἐκ Βρεσθένων ἀπεστάλη ὁ Ἐλους Ἀνθίμος εἰς Σπέτσας καὶ δὴ Ἵδραν, ὅπως συντελέσῃ καὶ ἐκεῖ εἰς τὴν συμφιλίωσιν τῶν ἀντιμαχομένων μερίδων, ἀλλὰ κυρίως ἦτο θαυμαστὴ κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τῆς Ἐπαναστάσεως ἐν Βερβένοις,

και να ενθουσιάζη τον γενναίον άλλως στρατόν των Ἑλλήνων. Ἡ θρησκευτικὴ πίστις ἐνισχύει και δημιουργεῖ ἥρωας. Φιλόπατρις και ἔξοχος ρήτωρ κατώρθωνε να σαγηνεύη τὰ πλήθη και να ενθουσιάζη αὐτὰ εἰς τὸν περὶ των ὄλων ἀγῶνα, αὐτὸς παρέχων τὸ παράδειγμα τῆς αὐτοθυσίας και προκινδυνεύων τῆς ἐλευθερίας. Πρὸς δὲ κατώρθωνε να διαλύη τὰς ξριδας αἰτινες, ἀναπτυσσόμεναι, ἐβλαπτον τὸν ἀγῶνα. Ἡ κακόζηλος ξρις ἐγένετο πολλακίς ἀφορμὴ κακῶν και δυστυχημάτων και δὴ κινδύνου τοῦ ὄλου ἱεροῦ ἀγῶνος. «Ὡς ξρις ἐκ τε Θεῶν ἐκ τε ἀνθρώπων ἀπόλοιτο» (Ἰλιάδ. Σ. 107).

Ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ ἀποδείξας ὅτι ὁ περὶ πατρίδος θάνατος δὲν εἶνε θάνατος, ἀλλὰ ζωὴ, εἶπε πρὸς τοῖς ἄλλοις: «Στρατιῶται, τὸ ν' ἀποθάνῃ τις εἶνε κοινὸν τοῖς πᾶσι, ν' ἀποθάνῃ ὅμως γενναίως και ἐνδόξως, εἶνε των ἀθανάτων ἀνδρῶν, των Ἡρώων· να ζῆ τις ὑπὸ πατρίδα δούλην, εἶνε λυπηρόν, ἀτιμωτικόν, θάνατος· ν' ἀποθάνῃ ὅμως ὑπὲρ ἐλευθερίας τῆς πατρίδος του, εἶνε δόξα, μνήμη αἰώνιος, ἀθανασία».

Τοιοῦτοι λόγοι ἐνεθουσίαζον τοὺς στρατιώτας οἵτινες ἐπολέμων ὑπὲρ πίστεως και ἐλευθερίας ὠφέλησε τὸν ἀγῶνα και ἐνισχύοντο εἰς τὰς ἐπιδρομὰς των Ἀγαρηνῶν οἱ χριστιανοὶ και μάλιστα ὅτε κατόπιν μετέβη εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ εὐσεβοῦς και μεγαλοφουοῦ στρατάρχου τοῦ «Γέρου τοῦ Μωριαῆ», Θεοδώρου Κολοκοτρώνη, οὗ ἐγένετο ἰδιαιτερος γραμματεὺς και ὅστις ἐξετίμα πολὺ, ὡς δείκνυται ἐκ των διαφόρων ἀποστολῶν ἐμπιστευθεισῶν αὐτῷ ὑπ' ἐκείνου. «Ὁ Καλλίνικος ἀπέκτησεν, ὡς λέγει ὁ Τιμολέων Φιλήμων ἐν τῷ ἐπιταφίῳ λόγῳ του, τὸ χάρισμα τοῦ λόγου· εἶχεν εὐχέρειαν ἔκτακτον εἰς τὸ ὀμιλεῖν, μάλιστα ἐκ τοῦ προχείρου, φωνὴν βροντώδη, εἰς ἣν μείζονα ἔτι δύναμιν μετέδιδεν ὁ ἐν αὐτῷ οἰκῶν ἐνθουσιασμός και ἡ εἰλικρίνεια των πεποιθήσεων. Τὸ χάρισμα τοῦτο μετεχειρίσθη ὑπὲρ τῆς πατρίδος, κατὰ τὸν ἀγῶνα, γενόμενος των στρατοπέδων των ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας μαχομένων Ἑλλήνων ὁ ρήτωρ,

ἡ ἠθικὴ αὐτοῦ ἐπὶ των ἀγωνιζομένων ἐπίδρασις και δραστηριότης (πρὸ Ἀμβροσίου Φραντζῆ. Ἐπιτομὴ τῆς Ἱστορίας τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος τομ. Α'. Ἰωάννου Φιλήμονος. Δοκίμιον Ἱστορικὸν περὶ τῆς Ἑλλήνων Ἐπαναστάσεως κλ. τομ. Δ' σελ. 229. Α. Ὁρλάνδου. Ναυτικά τομ. Α'. 1869 σελ. 154). Οἱ Ἰεράρχαι οὗτοι ἐξηκολούθουν να θεωρῶνται προῖστάμενοι τοῦ ἐν Βερένοις στρατοπέδου και ἀφοῦ ἐξελέγη γενικὸς ἀρχηγός αὐτοῦ, καθ' ὑπόδειξιν τοῦ Βρεσθῆνης Θεοδωρήτου, ὁ Παναγιώτης Γιατράκος. Ἐπιστολὴ τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη ἀπὸ 8 Μαΐου τοῦ 1821 ἐπιγράφεται. «Τοῖς Σεβασμιωτάτοις Ἁγίοις Ἀρχιερεῦσι και τοῖς γενναιοτάτοις ἀδελφοῖς εἰς Βέρθενα» (Ι. Θ. Κολοκοτρώνη. Ἑλληνικά Ὑπομνήματα σελ. 20).

κρατύνων τῶν σαλευομένων τὸ θάρρος, καὶ παρορμῶν τοὺς ἀποδυσπε-
τοῦντας πρὸ τῶν δυσχερειῶν τοῦ πολέμου ἢ συμβουλευῶν τὰ ὑπαγο-
ρεύματα τῆς φρονήσεως καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ, αἰείποτε δ' ἐπιτυχάνων·
διότι ἡ φωνή του δὲν ἠκούετο πρὸς ὑπηρεσίαν ταπεινοῦ τινος σκοποῦ,
οὐδὲ ἦτον ὑπόκρισις μεμελετημένη, οὔτε ἐκάλυπτεν ὑπὸ τοὺς ὠραίους
ὑπὲρ πατρίδος λόγους πονηρὰ ἀλλὰ προσωπικὰ βουλευμάτα· ἦτον ἡ
ἀγνή φωνή ψυχῆς πιστευούσης καὶ οὐδὲν ἄλλο διωκούσης ἢ ὅτι τὰ χεῖλη
ἐξήνεγκον. Ἦρξατο δὲ καὶ ἐτελείωσε τὰς ἐν τῷ ἀγῶνι ὑπηρεσίας, δη-
μηγορῶν καὶ διδάσκων» (Πρβ. τὰ τῆς ταφῆς καὶ ἐκφορᾶς τοῦ Ἀρχιε-
πισκόπου Φθιώτιδος Καλλίνικου. Ἀθήναι 1877 σελ. 24-25). Ναὶ ἡ
θερμὴ πίστις καὶ φιλοπατρία ἀνυπόκριτος ἐδίδον ζῶν ἐν τοὺς λόγους
διότι

οὐκ ἔλεγεν ἄλλα μὲν
γλώσση, ἐφρόνει δ' ἄλλα.

[Ἐδριπ. Ἀνδρ. 452]¹.

Ἔνεκα τῆς τε ἠθικῆς καὶ ἐθνικῆς ὠφελείας ἡ Πελοποννησιακὴ Γε-
ρουσία, προσκαλέσασα, διώρισεν ἱεροκήρυκα τῆς Πελοποννήσου δι' ἐγ-
γράφου αὐτῆς. Οὕτω δὲ ὁ Μινίστωρ τῆς θρησκείας Ἀνδρούσης Ἰωσήφ
ἀπὸ Κορίνθου τῷ 1822 ἀπέστειλε τὸν διορισμὸν αὐτοῦ ἐν Δημητσάνῃ
ἔπου ἐδίδασκεν ἀμισθὶ τοὺς συμπολίτας του. Ὁ διορισμὸς ἔχει οὕτω.

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος
Τὸ Μινιστέριον τῆς Θρησκείας
Πρὸς τὸν Ἱερολογιώτατον διδάσκαλον Δημητσάνης
κύριον Καλλίνικον

Δι' ἐπιταγῆς τῆς Ὑπερτάτης Διοικήσεως καὶ ἐκλογῆς ἡμετέρας διο-

1. Ἐν παρόδῳ λέγομεν ὅτι τὸν στρατὸν ἐν Ἀρκαδίᾳ καὶ καθόλου ἐν Πε-
λοποννήσῳ παρηκολούθει καὶ ὁ Παναγιώτης Κάλλας, ὁ ἐπονομαζόμενος Τσοπα-
νάκος ἐκ Δημητσάνης, ὅστις κατὰ τὴν μορφήν ἦτο Θεορίτης, κατὰ δὲ τὴν φι-
λοπατρίαν καὶ ποιητικὴν δύναμιν ὁ Τυρταῖος τοῦ ἀγῶνος. Πολιορκουμένης τῆς
Τριπολιτσᾶς μετέβη εἰς τὰ περὶ στρατόπεδα καὶ ὑπεβλήθη εἰς πᾶσαν κακου-
χίαν «ἐξάπτων, κατὰ Φιλήμονα, ὡς ἄλλος Τυρταῖος τοὺς ἀνδραγαθοῦντας καὶ
διαίωνίζων τὴν μνήμην τῶν ὑπὲρ πατρίδος πιπτόντων». Ἐσαύριζε δὲ τοὺς
πάντας, προκαλῶν τὸν γέλωτα καὶ τὸν θαυμασμὸν τοῦ λαοῦ. Περισσότερον ὅλων
ἐξετίμα καὶ ἐθαύμαζε τὸν Νικηταρᾶν εἰς ὃν πρῶτον ἀνεγίνωσκε τὰ ποιήματά
του καὶ τὰ ὁποῖα ἀκολούθως ἐφαλλεν ἐνώπιον τῶν στρατιωτῶν. Κατέκρινε
δὲ καὶ τὰς ἔριδας καὶ διχονοίας καὶ δὴ ὅτε κατεδιώχθησαν ὁ Π. Πατρῶν Γερ-
μανός, καὶ λοιποὶ ἀρχηγοὶ Κολοκοτρώνης κ.δ.λ. (+ 1825).

ρίζεται ἡ Ἱερολογιότης σου Εὐαγγελικὸς κήρυξ και διδάσκαλος εἰς ἀπάσας τὰς ἐπαρχίας Νησίου, Καλαμάτας, Κουρζαούσης, Κουτζούκ Μάνης, Γαργαλιάνων, Ἀρκαδίας, και Νεοκάστρου· ὅθεν ἄμα τοῦ λαβεῖν τὸ παρὸν γράμμα τῆς ἀδείας ταύτης και τὸ περικλειόμενον ἡμῶν προτρεπτικὸν πρὸς τοὺς κατοίκους αὐτῶν ἀνυπερθέτως ἐξακολούθησον τὸν θεῖον λόγον τοῦ κηρύγματος, διδάσκων μετὰ παρρησίας τὸν εὐσεβῆ λαὸν τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον, τὴν ἐμόνοϊαν, τὸν ἀληθῆ πατριωτισμὸν και ὅ,τι ποτὲ τείνει εἰς ψυχικὴν και σωματικὴν σωτηρίαν, ἀναπτύσσων και διερμηνεύων πρὸς αὐτὸν τὰς θεοπνεύστους Γραφὰς και, ὡς ἄλλος Μωϋσῆς, ποδηγετῶν ἀπ' Αἰγύπτου εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. Ὁ δὲ καιρὸς βραχὺς ὧν δὲν ἀπαιτεῖ βραδύτητα και ἀμέλειαν.

Διὸ καθ' οἵανδήποτε ἡμέραν εὐρεθῆς εἰς κώμην τινα ἢ χωρίον, ἔχετε τὴν ἀδειαν ἵνα συναθροίζῃς τοὺς χριστιανοὺς εἰς τοὺς ὁποίους, προαναγνωσθέντος τοῦ ἡμετέρου κοινῶ προτρεπτικοῦ γράμματος, θέλεις διακηρύττει, ὡς φθάσαντες εἴπομεν.

Τῆ 1 Μαρτίου 1822
Ἐν Κορίνθῳ

Ὁ
Μινιστρος τῆς Θρησκείας
ΑΝΔΡΟΥΣΗΣ ΙΩΣΗΦ

Ἐν τῷ προτρεπτικῷ πρὸς τοὺς κατοίκους τῶν ἀναφερομένων ἐπαρχιῶν τούτων τὸ Μινιστέριον τῆς Θρησκείας ἀναπτύσσει μὲν τὴν ὠφέλειαν τῆς ἀκροάσεως τοῦ θεῖου λόγου, ὀνομάζει δὲ τὸν Καλλίνικον «ἄνδρα ἀρετῆ κεκοσμημένον, τὸ πιστὸν τῆς ἀγωγῆς αὐτοῦ και χρηστοθείας μεθ' ἑαυτοῦ φέροντα ἱκανὸν διασαλπίζει τὴν ἱεράν τοῦ Εὐαγγελίου ἠθικὴν και γνώριμον εἰς τοὺς πλείστους τῶν Πελοποννησίων μάλιστα, ὅστις θέλει διδάξῃ ὑμᾶς τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπην, τί ἐστὶν πατριωτισμὸς και τίς ἡ ἀληθινὴ ἐλευθερία».

Βραδύτερον διωρίσθη διδάσκαλος ἐν Τριπλίτῃ ἔνθα διετέλεσε τοιοῦτος μέχρι τῆς ἐπιδρομῆς τοῦ Ἰμβραῖμ, ὅτε ἀνεχώρησε, γυμνὸς σχεδόν, μεταδὰς εἰς τὸ Ναύπλιον. Ἐκεῖ διωρίσθη δεύτερος Γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιῶν, ὑπουργοῦντος τοῦ Δαμαλῶν Ἰωάν. Ἐν Ναυπλίῳ ἦλθεν ἡ λυπηρὰ ἀγγελία τῆς πτώσεως τοῦ ἡρωϊκοῦ Μεσολογίου και ἤρξαντο νὰ ἔρχωνται οἱ ὀλίγοι σωθέντες ἐκ ταύτης. Ἡ Ἑλλάς πᾶσα ἔμεινεν ἐμβρόντητος και οἰονεὶ ἀπελιθώθη πρὸ τοῦ δεινοῦ, ἀλλ' ἐκ τῆς πτώσεως ἀνεγεννήθη, ὡς φοῖνιξ ἐκ τῆς τέφρας. Ἐν Ναυπλίῳ ἀπεφασίσθη νὰ ὀμιλήσουν πρὸς τὸ κατάπληκτον πλῆθος και νὰ ἐνισχύσουν αὐτό. Ὄψω δὲ ὀμίλησαν ὁ διδάσκαλος φιλόπατρις τοῦ

Γένους Γεώρ. Γεννάδιος και ὁ ποιητῆς Παν. Σούτσος. Τελευταίον δὲ ὠμίλησεν ὁ κληρικὸς Καλλίνικος. Διὰ τῶν προτροπικῶν αὐτῶν λόγων ἀνεπετρώθη τὸ φρόνημα τῶν ἀγωνιστῶν, οὔτινες ἐρρίφθησαν γενναῖοι γενναίως εἰς νέους ἀγῶνας καὶ ἡρωϊκὰ κατορθώματα καὶ δὴ ἔτε κατόπιν ὁ τελευταῖος ὠμίλησε περὶ ὁμοιοῦς ἐνώπιον τῶν διχοσούτων καὶ συμφιλιωθέντων ὁμογενῶν. Ἐγένετο οὕτω καὶ αὐτὸς ὠφέλιμος εἰς τοὺς δυσχερεῖς χρόνους τοῦ ἀγωνιζομένου Ἔθνους τὸν περὶ τῶν ἄλλων ἀγῶνα. Ἐν τῇ δευτέρῳ αὐτοῦ λόγῳ εἶπε πρὸς τοὺς ἄλλοις. «Ἄν ἐπιθυμῆτε, πατριῶται, νὰ μὴ καθήσῃσι νέοι θρηνώδεις Ἱερεμίαι ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς φίλης πατρίδος νὰ θρηνήσῃσι τὴν συμφορὰν καὶ τὴν πῦσιν αὐτῆς· ἂν θέλετε νὰ καταθραύσετε τὰ σιδηρὰ δεσμὰ τῆς πολυχρονίου δουλείας καὶ ν' ἀναπνήθετε τὴν ζωογόνον αὔραν τῆς ἐλευθερίας, ἐξορίσατε ἐκ μέσου ἡμῶν τὴν ἐπάρατον διχόνοιαν καὶ συνασπείσθητε τῷ συνδέσμῳ τῆς ὁμοιοῦς καὶ ἀγάπης, ἣτις εἶνε ἰσχυροτέρα τῶν τοιχῶν τῆς Σεμράμιδος· ἂν ἐπιθυμῆτε νὰ καταστεφθῇ ὁ ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ἀγὼν μὲ ἐνδόξους καὶ λαμπρὰς νίκας, δώσατε ἕκαστος πρὸς τὸν ἕτερον τὴν χεῖρα τῆς ὁμοιοῦς, τὴν χεῖρα ἐκείνην, τὴν ὁποῖαν ἔδωκεν ὁ δίκαιος Ἀριστείδης πρὸς τὸν φρόνιμον καὶ μεγαλοπράγμονα Θεμιστοκλῆ. Ἄν θέλετε νὰ μὴ ὑβρίζεται ἡ ἀγία ἡμῶν πίστις καὶ τὰ θυσιαστήριά μας νὰ μὴ θεηλῶνται ὑπὸ τῶν υἱῶν τῆς ἀνομίας, ἀφήσατε τὰς περὶ πρωτείων ἀπειροκάλους φιλονεικίας, μιμούμενοι τὸν ἀείμνηστον Παιδάρητον ὁ ὁποῖος, μὴ ἐκλεχθεὶς μεταξὺ τῶν τριακοσίων, εἶπε «Χαίρω διότι ἡ πατρίς μου ἔχει τριακοσίους ἄλλους καλλιτέρους ἐμοῦ».

Τῷ 1826 ἀπεστάλη παρὰ τοῦ στρατάρχου Θεοδώρου Κολοκοτρῶνης εἰς τὴν Ζάκυνθον πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ ἀγῶνος ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας. Βεβαίως τὸ ἔργον ἐματαιώθη οὐχὶ ἐξ ὑπαιτιότητος καὶ ἀνικανότητος τοῦ ἀποσταλέντος, ἀλλ' ἔνεκα ἄλλων λόγων γενικωτέρας πολιτικῆς. Ὁ Κολοκοτρῶνης, ἐκτιμῶν αὐτόν, πλὴν ἄλλων ἀποστολῶν, ἀνέθετο τὴν ἐπίβλεψιν καὶ ἀνατροφὴν τοῦ υἱοῦ τοῦ Κωνσταντίνου· παρεκάλει δὲ νὰ συνοδεύσῃ αὐτόν εἰς τὴν Ἐλβετίαν χάριν τῶν σπουδῶν αὐτοῦ. Ὁ Καλλίνικος ἐδέχθη μὲν καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Κέρκυραν μετὰ τοῦ νέου καὶ εὐφυοῦς υἱοῦ τοῦ στρατάρχου. Ἐμεινεν ἐν αὐτῇ ἐπὶ τινα χρόνον πρὸς τελειοποίησιν ἐν τῇ Γαλλικῇ γλώσσῃ πλὴν ἠναγκάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Πελοπόννησον διότι ἔμαθεν ἐκεῖ ὅτι ὁ μὲν πατὴρ του ἀπέβίωσεν, ὁ δὲ ἀδελφός του Παναγιώτης Καστόρχης ἔπεσε μαχόμενος ἐν τῇ πεδίῳ τῆς τιμῆς, ἐν Τρικάρφοις.

Τῷ 1829 διωρίσθη ὑπὸ τοῦ Κυβερνήτου Ἰωάννου Καποδιστρίου

γραμματεὺς τῆς Ἐκκλησίας Ἐπιτροπείας, ἀποτελουμένης ἐκ τοῦ Τριπόλεως και Ἀμυκλῶν Δανιήλ, Ἀνδρούσης Ἰωσήφ και Ταλαντίου Νεοφύτου, πρὸς ἐξετάσιν τῶν Ἐκκλησιῶν πραγμάτων ἐν Πελοποννήσῳ. Ὁ Καλλίνικος ἐξετέλεσε τὸ ἔργον κηρύττων και τὸν θεῖον λόγον, ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ ἀπελύθη ἡ Ἐπιτροπεία. διορισθέντος Γραμματέως (ὑπουργοῦ) τοῦ ἐκ Σίφνου λογίου Νικολάου Χρυσογέλλου.

Ὁ Καλλίνικος διορίσθη τότε σχολάρχης ἐν Τριπόλει τὸ πρῶτον και ἔπειτα ἐν Καλάμαις ὅπου ἐξεφώνει και ὠραίους λόγους ἀπὸ τοῦ ἄμδωνος και ἐν ταῖς ἐξετάσεσι τοῦ Σχολείου. Ἐδημοσιεύθη δὲ λόγος αὐτοῦ τῷ 1836 ἐκφωνηθεὶς ἐν ταῖς ἐξετάσεσι τοῦ Σχολείου Καλαμῶν ἐν τῷ ὁποίῳ ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἀληθοῦς παιδείας «...Ποῦτος εἶναι πεπαιδευμένος; ἐκεῖνος εἰς τὸν ὁποῖον κανὲν πυκνὸν σύνεφον κακῆς ἀνατροφῆς, δὲν τοῦ ἐμποδίζει τὸ φῶς τῶν ἀγαθοεργῶν. Ἐκεῖνος ὅστις σιμὰ εἰς τὰς διαφόρους ἰδέας τὰς ὁποίας ἤθελεν ἀποκτήσῃ διὰ τῶν μαθημάτων, ἀποκτήσει πρὸ πάντων τὴν φρόνησιν εἰς τὰ ἐπιχειρήματά του, ἀγαθότητα και δικαιοσύνην εἰς τὰς ἀναφοράς του, σωφροσύνην εἰς τὰς ἡδονάς του, τάξιν εἰς τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ἰσχὺν και ὑπομονὴν εἰς τὰς ἀσθενείας του, ὑπόληψιν πατριώτου, καλοῦ χριστιανοῦ, και ἐν γένει ὅστις ἀποκτήσει τὴν ζωὴν του εἰκόνα τῆς νεαρᾶς του ψυχῆς... Θεωρία χωρὶς τὴν πράξιν εἶναι ὄχι μόνον ἀτελής κατὰ τὸν Πλούταρχον, ἀλλὰ και ἐπιβλαβής, καθόσον κατασταίνει μάλιστα τοὺς νέους δοκησισόφους, πλάνους, φιλονείκους, τρισχειροτέρους παρ' ἃν ἦσαν πάντῃ χυδαῖοι και ἀμαθεῖς». Ἐν Καλάμαις ἐξετιμήθη διὰ τε τὴν χρηστότητα και τὴν ἐπωφελῆ ἐργασίαν, ὡς δείκνυται και ἄλλως και διὰ τῆς ἀποφάσεως τῆς ἐκτιμήσεως και εὐγνωμοσύνης τοῦ Δημ. Συμβουλίου καθ' ἐν χρόνον κλέπται νυκτὸς ἀφήρεσαν τὰ πράγματά του ἐκ τοῦ δωματίου του, δημαρχοῦντος τοῦ Π. Μπενάκη. Ὁ Δῆμος μάλιστα ἀποζημίωσε αὐτὸν (19 Φεβρ. 1836).

Ὁ Καλλίνικος ἦτο φιλόπνοος και προσεπάθει νὰ τελεωποιηθῇ ἐν τῷ κηρύγματι τοῦ θεῖου λόγου, διὰ τε ἀσκήσεως και μελέτης. Οὕτω παρεκάλει τὸν σεφὸν και μελίρρυτον διδάσκαλόν του Κωνσταντῖνον Οἰκονόμον, ἐλθόντα ἐξ Ὀδησοῦ ἐν Ναυπλίῳ, νὰ ὑποδείξῃ αὐτῷ βιβλία πρὸς μελέτην και σύνταξιν λόγων πανηγυρικῶν εἰς τοὺς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας πεσόντας. Ὁ Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος ἀπέστειλεν εἰς τὰς Καλάμας (23 Μαρτίου 1835) τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, ἀξίαν ἀναγνώσεως.

Τῷ Ἱερολογιωτάτῳ Διδασκάλῳ

Κυρίῳ Καλλινίκῳ Καστόρχῃ

Κ. Οἰκονόμος χαίρειν.

Δύο σου ἐπιστολάς ἔλαβον, ἀφ' οὗ ἤλθον εἰς τὴν φίλην Ἑλλάδα· καὶ πολλὰ μὲν συνελάλησα μετὰ σοῦ διεξερχόμενος τὰ γράμματα, πολλὰ δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἐνταῦθα φίλους περὶ σοῦ, τῆς φίλης κεφαλῆς· ἀλλὰ διὰ τῆς γραφίδος πρὸς οὐδετέραν τῶν ἐπιστολῶν σου μέχρι σήμερον ἀπεκρίθην, κωλυθεὶς τὸ μὲν ὑπὸ νοσηροῦ σωματίου, τὸ δὲ καὶ ὑπὸ τῶν συστρόφων ἀσχολιῶν. Ἦδη δὲ σοὶ γράφω μακρὰ πέντε λόγους μου ἐν τῷ παρόντι γράμματι, πολλὰς δὲ σελίδων ἑκατοντάδας ἐν ᾧ σοὶ πέμπω συγχρόνως διβλίψ. Δέξαι τὸ δῶρον, παρακαλῶ, παλαιᾶς φιλικίας νοερὸν ὑπόμνημα· κἄν εὕρη τι καλὸν ἐν αὐτῷ, πολλαπλασίασον αὐτὸ παραλαβὼν ἀφορμὴν καὶ γράψον ἄλλο τι τελειότερον πρὸς ὠφέλειαν τῶν ὁμογενῶν. Μὴ ζήτηε, φίλε, πανηγυρικούς ἐπιταφίους εἰς τοὺς ὑπὲρ ἐλευθερίας πεσόντας. «Ἐκοίνοις, αὐτὸς ὁ οἶτος ἔπαινος». Ἄφες λοιπὸν τοὺς ἀθανάτους ἐκείνους νεκροὺς καὶ φρόντιζε ὑπὲρ τῶν ἀποθνησκόντων ζώντων. Βλέπεις τὰ τῆς Ἐκκλησίας· βλέπεις τοὺς ἐπιβούλους τῆς εὐσεβείας. Δίδασκε, παρακάλει, γράφε· λάλει στρατευόμενος πνευματικῶς «ὡς καλὸς στρατιώτης Ἰησοῦ Χριστοῦ». «Τὴν διακονίαν σου πληροφόρησον». Νέος εἶ καὶ δυνατὸς ἐν λόγοις τοῦ Πνεύματος. παρέλαβες τὴν καλὴν παρακαταθήκην «ὡς πιστὸς καὶ ἱκανὸς καὶ ἑτέρους διδάξαι». Ὁ Θεὸς σ' ἐφύλαξεν ἀπὸ πρωτοσυγκελλιῶν καὶ ἀρχιμανδριτεῶν. Ἔθηκέ σε ἐπὶ τὴν λυχνίαν «ἵνα φαίνῃς πᾶσι τοῖς ἐν τῇ αἰκίᾳ». Καὶ φαῖνε λοιπὸν φωτιζόμενος ὑπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων πρὸς ὃν εὐχου καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ ἀποστράτου ἤδη καὶ κεκημηκὸς γέροντος.

Ἰγίαινε καὶ ἐόρταζε τὰς ἐφεστώσας ἐορτὰς πολυετῶς καὶ θεοφιλῶς. Καὶ ὅντως ὁ Κύριος ἔθηκεν ἐπὶ τὴν λυχνίαν διότι τῷ 1836 ἡ Ἱ. Σύνοδος προέτεινε ἐξ λογίους καὶ χρηστοὺς κληρικοὺς ἐξ ὧν αὐτὸς διωρίσθη ἱεροκλήρυξ Ἀττικῆς καὶ κατόπιν ὄλων τῶν νήσων, διατελέσας τοιοῦτος, μέχρι τοῦ 1852 ὅτε ἐχειροτονήθη Ἀρχιεπίσκοπος Φθιώτιδος, ἧς ἔδρα εἶνε ἡ Λαμία. Ὡς ἱεροκλήρυξ ἐξόχως εὐδοκίμησεν, ὡς καὶ ἄλλοτε, καὶ ἠκούετο ἡ μελισσαγῆς αὐτοῦ φωνὴ ἐν Ἀθήναις, καὶ ἀλλαχοῦ, περιοδεύων ἀνὰ τὰς κωμοπόλεις καὶ χωρία. Ἐκράτει ἡμερολόγιον, τὸ ὅποιον σώζεται, καὶ κατέγραφε συντόμως τὰ συμβαίνοντα καὶ ὑπεδείκνυε τὰς ἐλλείψεις· πολλαχοῦ ἀναφέρει καὶ περὶ ἀρχαιολογικῶν τόπων, οὓς ἐπεσκέπτετο κατὰ τὴν περιοδείαν. Ἡ διδασκαλία τοῦ σεμνοῦ

κληρικού ἦτο ὠφέλιμος πανταχοῦ· μετὰ πολλοῦ δὲ ἐπαίνου ἐκφράζεται περὶ αὐτοῦ καὶ τῆς ἠθικῆς τῶν λόγων του ἐπιδράσεως ὁ σοφὸς κληρικὸς καὶ διδάσκαλος τοῦ Γένους Νεόφυτος Δούκας († 1845) ἀπὸ τῆς Αἰγίνης, ὅπου μετέβη καὶ ἐκήρυξεν ὁ Καλλίνικος, ἐν ἐπιστολῇ δημοσιευθείσῃ ἐν τῇ «Θεολογία» ὑφ' ἡμῶν. («Θεολογία τομ. Β' σελ. 124). Ἄλλὰ καὶ πρότερον καὶ ὕστερον ἀπεστάλη εἰς διαφόρους Ἑκκλησίας καὶ Ἐθνικὰς ὑπηρεσίας καὶ δὴ εἰς τὴν κατάπαυσιν στάσεων ἢ ἀνταρσιῶν διὰ τε τῆς πραότητος καὶ μελιφθόγγου διδασκαλίας. Κατώρθωσε νὰ ἐπιτυγχάνῃ εὐτυχῶς διότι ἔλεγε πάντοτε τὴν ἀλήθειαν ἥτις ἀείποτε ἐπικρατεῖ. «Ὅρθὸν ἀλήθει ἀεὶ» (Σοφοκ. Ἄντιγ. 1195).

Ὅστω κατὰ τὸ 1834 ἀπεστάλη ἐν Μεσσηνίᾳ ἕνεκα τῆς ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Κρίτζαλη στάσεως μετὰ καὶ ἄλλων Ἐπισκόπων. Πρὸς τὸν Καλλίνικον εἶχον πάντες τὰς ἐλπίδας των καὶ προέτρεψαν καὶ Σύνοδος καὶ Κυβέρνησις εἰς τὸ εἰρηνικὸν τοῦτο ἔργον. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἔγραψε καὶ ὁ φιλόπατρις Θεόκλητος Φαρμακίδης († 1860) νὰ ἐργασθῇ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ ἡσυχίας τόσῃ μᾶλλον ὅσῃ «οἱ ἀποστάται, ὡς λέγει τὸ ἔγγραφον τῆς Ἱ. Συνόδου, προβάλλουν καὶ τὴν θρησκείαν, ὡς αἷτιον κινοῦν αὐτούς». Ὁ Φαρμακίδης μεταξὺ ἄλλων ἔγραψε πρὸς αὐτόν. «...ὄλην, διὰ τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος καὶ τοῦ Βασιλέως! μεταχειρίσθητι τὴν ἐπιρροήν σου εἰς κατάπαυσιν τοῦ κακοῦ κινήθητι, λάλει, συμβούλευε πανταχοῦ καὶ πείσε τοὺς κινουμένους εἰς ἡσυχίαν καὶ ἄς ζητήσωσιν ἡσυχίως τὰ δίκαιά των... ταῦτα σοὶ γράφω μετὰ λύπης τῆς ψυχῆς μου καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ συντρέξῃς ὅπως δύνασαι εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἡσυχίας καὶ εὐτυχίας. Γράψε μου εἰς ἀπάντησιν πῶς εὐρίσκονται τὰ πράγματα καὶ πῶς θεραπεύονται τὰ κακά. Εὐδαίμονει (Ἐκ Ναυπλίου 1834 Ἀγούστ. 6). Ἡ στάσις τοῦ Ἰωάν. Κρίτζαλη ὀπλαρχηγοῦ μετὰ τοῦ Α' Τσαμαλῆ καὶ Μητροπέτροβα ἐγένετο κυρίως κατὰ τῆς Βαβαρευρατίας καὶ διὰ τὴν μὴ ἀμοιβὴν αὐτῶν, κυρίως δὲ διότι ὁ στρατάρχης Θεόδ. Κολοκοτρώνης, συλληφθεὶς εὐρίσκετο ἐν τῇ φυλακῇ καὶ προῦκειτο νὰ δικασθῇ εἰς τὴν ἐσχάτην τῶν ποινῶν. Οἱ ἀντάρται καὶ στασιασταὶ συνελήφθησαν καὶ κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον, ὁ δὲ Ἰωάν. Κρίτζαλης ἐτουφεκίσθη ἐν Κυπαρισσίᾳ. Ὁ Ἀμβρόσιος Φραντζῆς λέγει. «Οἱ εἰς θάνατον καταδικασθέντες Τσαμαλῆς καὶ Κρίτζαλης ἦσαν δύο ἐκ τῶν ἐπισήμων στρατιωτικῶν παλληκαρίων, οἱ ὅποιοι εἰς τὰς διαφόρους καὶ πολυειδεῖς μάχας τῆς Ἑλλην. Ἐπαναστάσεως ἐφάνησαν πάντοτε ἀτρόμητοι» (Ἱστορ. τῆς Ἀναγεννηθ. Ἑλλάδος τομ. Γ'. σελ. 195).

Τῇ 1840 ἀπεστάλη ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου εἰς Ἄνδρον, λόγῳ μὲν περὶ τῆς ἐξελέγξεως τῆς διαχειρίσεως θανόντος τινος ἡγουμένου ἐν τινι Μονῇ αὐτῆς, πράγματι δὲ διὰ νὰ ἐξετάσῃ τὰ περὶ τῶν διαδιδομένων κακοδόξων διδασκαλιῶν τοῦ κληρικοῦ Θεοφίλου Καίρη τοῦ ὁποίου χειρόγραφα συγγράμματα περιεφέροντο, ὡς διδάσκοντα τὸν ἀντίχριστον Θεοσεβισμόν. Καὶ λόγος τις ἐκφωνηθεὶς τῇ 22 Μαΐου 1839 ἐν τῇ τῶν μαθητῶν ἐξετάσει τοῦ Ὁρφανοτροφείου τῆς Ἄνδρου, τὸ ὅποσον κατέστησε ἄντρον τῆς κακοδόξου διδασκαλίας, καὶ ἐν Ἐρμουπόλει Σύρου τύποις ἐκδοθεὶς, οὐ μικρὰς παρεῖχε τὰς ἀποδείξεις τῶν περιεδομένων (Πρβ. «Αἰῶνος» ἀριθ. 82 Ἰουλίου 19 τοῦ 1830). Κυρίως ὁμως εἰργάσθη εἰς κατάπαυσιν στάσεως ἐν Εὐβοίᾳ τοῦ στρατηγοῦ Κριεζώτου ἐπὶ τῆς Κυβερνήσεως Ἰωάν. Κωλέττη. Αἱ ὁμιλίας του ἐν Χαλκίδι οὐκ ὀλίγον συνετέλεσαν εἰς τὴν εἰρήνευσιν τῆς νήσου καὶ διὰ τοῦτο ἡ Ἱ. Σύνοδος, κατ' ἐκθεσιν τοῦ Νομάρχου, καὶ συστάσει τοῦ Ἰπουργείου, προσκαλεῖ νὰ μεταβῇ καὶ αὐθις ἐν Εὐβοίᾳ καὶ νὰ διαμείνῃ ἐκεῖ ἐπὶ τινα ἀκόμη χρόνον καὶ νὰ περιοδεύῃ τὰ κυριώτερα μέρη κηρύττων εἰς τοὺς χριστιανοὺς τὸν θεῖον λόγον συμφώνως «μὲ τὰς διατρεχούσας ἐκεῖσε περιστάσεις». Κατόπιν τῆς ἐπιτυχίας ἡ Κυβέρνησις, ὑπουργοῦντος ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν τοῦ Κωνστ. Κολοκοτρώνη, ἀντήμειψε προβιδάσασα εἰς τὸν χρυσοῦν σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος «ἕαθ' ὃ συντελέσαντα ἐντὸς τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ αὐτοῦ χαρακτῆρος, εἰς τὴν κατάπαυσιν τῆς κατὰ τὴν Εὐβοίαν ἀνταρσίας».

Κυριώτατα ὁμως εἰργάσθη κατὰ τὸ 1851 ἐν Λακωνίᾳ ὅπου ὁ Χριστόφορος Παπουλάκος διὰ τῶν ἡμιστά εἰρηνικῶν ὁμιλιῶν του ἐξήγειρε τὸν λαὸν τῆς Μάνης καὶ κατ' αὐτῆς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ Βασιλείας. Ὁ Καλλίνικος παρέμεινεν ἐπὶ πολὺν χρόνον κηρύττων τὴν ὀρθόδοξον διδασκαλίαν καὶ εἰρηνεύων τὸν λαόν. Ἐπίσθη δὲ ὅτι ὁ Παπουλάκος εἶνε ἀγύρτης καὶ λαοπλάνος καὶ παρίστα τοιοῦτον διὰ τῶν ἐκθέσεων αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον, ἀφηγούμενος ἀγυρτικὰς του πράξεις. (Πρβλ. Καλλίνικου Καστόρχη. Πιστὴ συλλογὴ τῶν κατὰ τὴν Πελοπόννησον καὶ Μάνην οὐσιωδεστέρων πράξεων τοῦ ἀγύρτου Χριστοφῶρου Παπουλάκου. «Ἱερὸς Σύνδεσμος» Η'. 1913 ἀριθ. 189). Περὶ αὐτοῦ τούτου τοῦ Καλλίνικου ὅτε ἔμαθεν ὅτι ἐστάλη εἰς τὴν Μάνην ὡς ἔξαρχος τῆς Ἱ. Συνόδου εἶπεν εἰς τὸν λαὸν αὐτῆς, «ὅπου τὸν εὗρουν νὰ τὸν καύσουν, διότι τὸν ἔστειλεν ἡ μιστὰ Σύνοδος νὰ τοὺς βουλώσῃ μὲ τὴν βούλλαν τοῦ Ἀρμανσπέργου καὶ νὰ μὴ τὸν πιστεύουν ὅ,τι τοὺς εἶπη, διότι εἶναι σπουδασμένος εἰς τὰ διαβολοπει-

στήμα». Τὸν Παπουλάκον ὑπεστήριξε κατ' ἀρχὰς και ὁ Ἱερὸς κληρὸς και αὐτὸς ὁ Ἐπίσκοπος Ἀσίνης Μακάριος, καταδικασθεὶς ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου εἰς ἀργίαν. (Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου. Ἀρχιεπισ. Ἀθηνῶν. Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τόμ. Α' σελ. 288).

Ὁ Καλλίνικος ἐκφράζεται λίαν αὐστηρῶς περὶ τοῦ ἀπλοῦκου Χριστοφόρου διότι οὗτος κατέκρινε φανερῶς ἢ αἰνιγματωδῶς περὶ τῆς Βασιλείας και τὴν ἀδιαφορίαν περὶ ἀνορθώσεως τῶν Ἐκ)κῶν πραγμάτων και δὴ τὴν διάλυσιν τῶν Ἱ. Μονῶν και μὴ χειροτονίαν Ἐπισκόπων. Βεβαίως δὲν ἦτο λόγιος και πεφωτισμένος Μοναχὸς και κήρυξ τοῦ θείου λόγου ἀλλ' εἶχεν εὐσέβειαν και ζῆλον και ἐκ ζήλου ἐξῆλθεν εἰς τὴν θρησκευτικὴν περιουδειάν ἐν χρόνοις καθ' οὓς ἡ Ἐκκλησία ἦτο ἀποίμαντος και οὐδαμοῦ ἠκούετο ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. Τὸ ὄνομα αὐτοῦ φέρεται ἀκόμη μετὰ σεβασμοῦ ἐν Πελοποννήσῳ ὅπου διηγοῦνται περὶ τῆς ἠθικῆς μεταβολῆς και τῆς ἰάσεως καταμαστιζουσῶν ἠθικῶν ἀσθενειῶν και αὐτοῦ τοῦ προφητικοῦ χαρίσματος του. Ἄλλως τε και αὐτὴ ἡ Ἱ. Σύνοδος ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ πρὸς τὸν κληρὸν και λαὸν τῆς Λακωνίας καταδικάζει μὲν αὐτόν, ἀλλὰ δὲν ἔχει πεποιθήσιν εἰς ὅσα σπερμολογοῦνται περὶ αὐτοῦ. «Ἄν ἀληθῆ, λέγει, τυγχάνουσιν ἔσα διαθρυλλοῦνται ὡς ὑπ' αὐτοῦ διδασκόμενα»¹. Οὕτω δι' ἀναφορᾶς τῶν χριστιανῶν τοῦ Γυθείου πρὸς τὸν Βασιλέα ἐζητεῖτο ὁ διορισμὸς Ἐπισκόπων και ἱεροκηρύκων εὐσεβῶν και ἐντοπίων διότι δὲν εἶχον ἐμπιστοσύνην εἰς ἄλλους, νὰ παραμένῃ δὲ ὁ μοναχὸς Παπουλάκος διὰ νὰ κηρύττῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.

Αἱ ἐξεγέρσεις αὗται και διαμαρτυρίαι ἠνάγκασαν Πολιτείαν και Ἐκκλησίαν ν' ἀποφασίσουν συντόμως και οὕτως ἐξελέγησαν και ἐχειροτονήθησαν Ἀρχιερεῖς κατὰ τὸ 1852 μετὰξὺ τῶν ὁποίων ἦτο και ὁ ἱεροκήρυξ Καλλίνικος Καστόρχης, ἐκλεγείς Ἀρχιεπίσκοπος Φθιώτιδος και χειροτονηθεὶς τῇ 3 ὀβρίου τοῦ 1852 ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ τῆς Ἀγίας

1. Ἀπόδειξις τῆς ἐκτιμῆσεως και σεβασμοῦ εἶνε ὅτι ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Ἁγίου Ὅρους εὐρίσκεται εἰκὼν τοῦ Χριστοφόρου Παπουλάκου παριστῶσα αὐτόν εἰς ὑψηλὸν μέρος και κηρύττοντα, κάτωθι δὲ αὐτῆς ἱερεῖς και χριστιανοὶ και δύο ὀπλοφόροι. Ἐν τῇ εἰκόνι ταύτῃ ἐκ ξύλου λέγεται. «Ἡ παροῦσα Ἱ. εἰκὼν ὑπάρχει τοῦ ὀσιωτάτου πατρὸς ἡμῶν Χριστοφόρου ἱεροκήρυκος χρηματίσαντος τῶν Σπαρτιατῶν ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ τῆς Λακωνίας τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος ἐν ἔτει 1851—52, Μαΐου 21, κατὰ προτροπὴν ἀνηγέρθη ἐντεῦθεν παρὰ τοῦ Πανοσιολ. ἀρχιμ. και καθηγουμένου Κ. Συμεῶν τοῦ Ἱ. Κοινοβίου τοῦ Γρηγορίου τοῦ ἐκ Τριπόλεως». (Πρὸβλ. Βαρλαάμ. Ἀγγελάκου. Ἡ ἐν Ἀγ. Ὁρει Μονῇ τοῦ Ἀγ. Γρηγορίου. 1821 σελ. 80).

Ειρήνης. Ἡ Σύνοδος ἀπετελεῖτο ἐκ τοῦ Ἀθηῶν Νεοφύτου, Σύρου καὶ Τήνου Δανιήλ, Κορίνθου Ἰωῆ, Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Βαρθολομαίου καὶ τοῦ Οἰτύλου Προκοπίου.

Ὁ Καλλίνικος Καστόρχης καὶ ὡς Ἱεράρχης, εἰργάσθη θεοφιλῶς ἐν τῷ ἀμπελῶνι τοῦ Κυρίου καὶ πάντοτε ἐδίδασκε καλῶς καὶ πρακτικῶς ἐν τῷ Ἱ. Ναῶ, γινόμενος ὠφέλιμος πολλαχῶς. Ὡς Ἱεράρχης εἶχεν ἐκτίμησιν καὶ ἀπήλαυε σεβασμοῦ ἐν Φθιώτιδι. Ἦτο δὲ ἐκ τῶν συνετῶν καὶ φιλελευθέρων παρέχων πᾶσαν ὀλικὴν καὶ ἡθικὴν βοήθειαν εἰς τοὺς πάσχοντας συγγενεῖς καὶ ἄλλους καὶ προτρέπων εἰς ἔργα ἀγάπης καὶ κοινωφελῶν ἔργων τοὺς δυναμένους. Οὕτω συνεχῶς προέτρεπε καὶ ἔπεισε τὸν συγγενῆ του ἐκ Δημητσάνης Νικόλαον Ἀθ. Μακρῆν ἐν Κισνοβίῳ τῆς Ρωσίας διαμένοντα ν' ἀνεγείρῃ ἐκ θάθρων ἰδίαις δαπάναις τὴν ἐτοιμόροπον οἰκοδομὴν τῆς ἀρχαίας ἐν Δημητσάνῃ Σχολῆς καὶ νὰ δωρήσῃ χιλίων καισαρικῶν φλωρίων χρηματικὸν ποσὸν ἐκ τῶν τόκων τοῦ ὁποῖου νὰ ἐπισκευάζηται καὶ διατηρῆται ἡ Σχολή. Τὸ χρηματικὸν τοῦτο ποσόν, τῇ νοθεσίᾳ τοῦ Ἱεράρχου, διαχειριζόμενον ἀπὸ Ἐπιτροπείας τιμίως, ἔχει νῦν ἀρκετὰ ἑκατομμύρια ἐκ τῶν ὁποίων ἀνηγέρθη τελευταῖον καλλιπρεπὲς τῶν Μουσῶν ἐνδιαίτημα, τὸ Γυμνάσιον. Αὐτὸς δὲ ἤρχετο πολλάκις ἀρωγὸς τῇ Σχολῇ καὶ ἐδωρήσατο οὐκ ὀλίγα ἐκ τῶν βιβλίων του εἰς τὴν Βιβλιοθήκην αὐτῆς. Τὸ παράδειγμά του ἐμιμήσαντο καὶ ἄλλοι καὶ ἔκαθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἀνεψιὸς αὐτοῦ Εὐθύμιος Καστόρχης. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐδωρήσατο καὶ εἰς τὴν Ἀρχαιολ. Ἐταιρείαν τέσσαρας χαλκᾶς μορφὰς μεθ' ἑνὸς μέρους λαβῆς ἀγγείου ἢ ρόπτρου θύρας ἐπίσης χαλκοῦ, ἀρχαῖα Ρωμαϊκῆς τέχνης, ἀνασκαφέντα, τῇ ἐνεργείᾳ αὐτοῦ, ἐν τῇ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Ἀταλάντης Ἱ. Μονῇ τοῦ Ἀγ. Κωνσταντίνου.

Συμφώνως ταῖς ἀρχαῖς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, οὐ μόνον ἐπέτρεψεν ἀλλὰ καὶ αὐτὸς προέστη κηδείας ἐν Λαμῖα κατὰ τὸ 1866 ἀποβιώσαντός τινος καθηγητοῦ ἐκ Μονάχου Τίτου ὀνομαζομένου, Δυτικοῦ τὸ δόγμα. Τοῦτο ἐγένετο γνωστὸν πανταχοῦ καὶ ἐνεποίησεν ἀγαθὴν αἰσθησιν καὶ ἐν τῇ Δύσει ἐν χρόνοις καθ' οὓς ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία δὲν ἐπέτρεπε καὶ αὐτὴν τὴν ταφήν εἰς τοὺς Ὁρθοδόξους Ἕλληνας. Τοῦτ' αὐτὸ καὶ ἐν παλαιότεροις χρόνοις ἔπραττον καὶ ἄλλοι τῶν Ὁρθοδόξων Ἐπισκόπων διὰ τοὺς Ἀρμενίους καὶ Ἀγγλικανούς καὶ αὐτὸς δὲ ὁ λόγιος καὶ ἐνάρετος Ταλαντίου καὶ κατόπιν Ἀθηῶν Νεοφύτος (ὁ Μεταξᾶς) προέστατο κηδειῶν Ἀγγλικανῶν καὶ συνευχομένους αὐτῷ ἐδέχετο

κληρικούς τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας. (Πρβ. «Νέου Ποιμένος» παράρτημα «Ἐκ»κῆς Ἀληθείας» ἔτος Β' σελ. 47).

Κατὰ τὸ 1871, γέρων ἤδη καὶ κεκμηκώς, μετέβη εἰς Ὀδησσόν, ὡς πρόεδρος Ἐπιτροπῆς, πρὸς μεταφορὰν τῶν ἱερῶν λειψάνων ἐν Ἀθήναις τοῦ ἱερομάρτυρος Γρηγορίου Ε' ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τῆς Ἑθνικῆς Παλιγγενεσίας. Ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν Θεόφιλος (Βλαχοπαπαδόπουλος) μετὰ τοῦ ἀνεψιοῦ τοῦ αἰδιμίμου Πατριάρχου Γ. Ἀγγελοπούλου ὑπέβαλον ἀναφορὰν εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων δι' ἧς ἐζήτησαν νὰ μετενεχθοῦν τὰ ἱερά λείψανα τοῦ Πατριάρχου ἐξ Ὀδησοῦ ὅπου «χριστιανοὶ Ὀρθόδοξοι κατέθηκαν ὡς ἱεράν παρακαταθήκην». Ἡ Βουλὴ ὁμοφώνως ἀπεδέχθη, τὸ δὲ ὑπουργεῖον τῶν Ἑκκλῶν διώρισεν Ἐπιτροπεῖαν ἐκ τῶν Σ. Ἀρχιεπισκόπων Φθιώτιδος Καλλινίκου, τοῦ Ζακύνθου Νικολάου, τῶν ἀρχιμ. Ἀβερκίου Λαμπίρη, Α' γραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου καὶ Ἀγαθαγγέλου Λεκοπούλου ἱεροκέρυκος καὶ τοῦ ταγματάρχου Γεωργ. Ἀγγελοπούλου. Ἡ Ἐπιτροπεῖα μετέβη εἰς τὴν Ὀδησσὸν καὶ διὰ πρωτοκόλλου «ἠξιώθη νὰ παραλάβῃ παρὰ τοῦ ἐν Ὀδησοῦ κλήρου καὶ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς τὴν λάρνακα τὴν ἐγκλείουσαν τὴν κόριν τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Ε'» τὴν ὁποῖαν μετέφερεν εἰς Ἀθήνας ἐν μέσῳ ἀνεκφράστου ἐνθουσιασμοῦ τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλλήνων Χριστιανῶν.

Ἐν τῷ σταθμῷ τοῦ σιδηροδρόμου Ἀθηνῶν, ὁ Ἀθηνῶν Θεόφιλος, χρηματίσας Ἀρχιδιάκονος τοῦ Π. Πατρῶν Γερμανοῦ, ὠμίλησεν ὑποδεχόμενος τὰ λείψανα. Ἐν δὲ τῷ Ἱ. Ναῷ τῆς Μητροπόλεως ὁ καλλιρρήμων Ἀρχιεπίσκοπος Σύρου καὶ Τήνου Ἀλέξανδρος (Λυκοῦργος) († 1882), ὠμίλησεν ἐκτενῶς ἀναπτύξας τὰ τρόπαια κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν τοῦ Ἱεροῦ ἀγῶνος, οὗ μεγαλομάρτυς ἦτο ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος Ε' καὶ τῇ ἐπομένῃ ὁ ἀρχιμ. καὶ καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Νικηφόρος (Καλογεράς), ὁ κατόπιν Ἀρχιεπίσκοπος Πατρῶν καὶ Ἡλείας. Οἱ ἐκφωνηθέντες λόγοι ἦσαν ἀντάξιοι τοῦ ἐπαινουμένου, ὡς ἦσαν καὶ τοῦ Κωνσταντινίου Οἰκονόμου ἐν Ὀδησοῦ τῷ 1821 οὗ ἐπιγράμματα τρία ἐκάρχθησαν ἐπὶ μεταλλίνης κεχρυσωμένης πλακῆς ἐπὶ τοῦ παρὰ τῷ μνηματι τοῦ Ἑλληνικοῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος. Δημοσιεύομεν ὧδε ἐν ἐξ αὐτῶν ἔχον οὕτω :

Θείου Γρηγορίου Πατριάρχου πᾶσα μὲν Ἑλλὰς
 Πᾶς δὲ νεὸς τελέθη μνημῖά τε καὶ τέμενος
 Σῶμα δ' ἀθλοφόρον παραδόξως ἔσχεν Ὀδησοῦς
 Βυζαντιόθεν, θαῦμα μέγ' ἔσομένους.

Ὡς γὰρ ζῶς ὁ νέκυσ διενήξατο κύματα πόντου
Σῆμ' ἀναδυομένης Ἑλλάδος ἐξ ἀβύσσου.

Ὁ Καλλίνικος, ὡς πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς, εἰργάσθη καὶ ἐκοπίασε μετὰ συνέσεως καὶ σθένους διὰ τὴν ἐργασίαν ταύτην, ὡς καὶ δι' ἄλλας σπουδαίας ὑπηρεσίας χάριν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους. Ἐν Ἀθήναις, ἕνεκα τοῦ γήρατος καὶ ἀσθενείας παραμένων, δὲν ἐπαύσατο νὰ προσφέρῃ σπουδαίας ὑπηρεσίας καὶ τελευταῖον ἐδέχθη τὴν προσωρινὴν προεδρείαν συλλογῆς ἐράνων ὑπὲρ τῶν τραυματιῶν τοῦ θερίζοντος τὴν Ἀνατολὴν ἀγῶνος καὶ κατήρξατο τοῦ ἐράνου γενναίως, ὅτε παρεχώρησε τὴν προεδρείαν τῷ ἐπιζῶντι τότε ναυάρχῳ πυρπολητῇ Κωνσταντ. Κανάρη. Ἦτο δὲ ἀληθῶς ὀμηρικὴ ἢ σκηνὴ, ὡς λέγει ὁ Τιμ. Φιλήμων, τῶν δύο γερόντων ἀγωνιστῶν ὅτε συνωμύλου πρὸς ἀλλήλους καὶ ἐπιχαρίτως ἤστεζοντο.

Εἰργάσθη εἰς συλλογὴν ἐράνων πρὸς ἀνέγερσιν ἀνδριάντος ἐν Ἀθήναις τοῦ Γρηγορίου Ε'. Συνελέγη δὲ ἀρκετὸν ποσόν, ἀλλὰ κατόπιν ὁ ἀοίδιμος Γ. Ἀθέρωφ ἀνήγειρε τοιοῦτον ἰδίαις δαπάναις παρὰ τὰς πύλας τοῦ Πανεπιστημίου. Τὸ ποσὸν τοῦτο ἔμενε ἐν τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζίῃ ὅπως, σὺν τῷ χρόνῳ, ἀνεγερθῇ τοιοῦτος ἐν Δημητσάνῃ. Ἀλλὰ καὶ αὐτόθι ἀπεστάλη, τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ ἐπέτου Εὐθυμίου Καρακάλου, ἀνδριὰς ὑπὸ τοῦ ὁμογενοῦς ἐν Ὀδησσῷ Γρηγ. Μαρασλή. Τὸ ποσὸν ἐκεῖνο ἐχρησίμωσε τελευταῖον πρὸς ἀνέγερσιν ἀνδριάντος τοῦ Π. Πατρῶν Γερμανοῦ († 1826) οὗ τ' ἀποκαλυπτῆρια ἐγένοντο τῇ 11 8)βρίου 1930 ὅτε καὶ ἡμεῖς ὠμυλήσαμεν τὰ προσήκοντα περὶ αὐτοῦ.

Σῶζονται δύο ἐπιστολαὶ τοῦ Κωνσταντίνου Οἰκονόμου ἐν ἔτει 1856 πρὸς τὸν Ἀρχιεπ. Καλλίνικον δι' ὧν λέγει, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι θὰ ἐνεργήσῃ νὰ λάβῃ τὴν Μητρόπολιν τῆς Λαρίσσης. Εἶνε περίεργον. «... Ἐγὼ δὲ τί σοι, Πάτερ θεσπέσιε, πρὸς τὸ παρὸν ἀποδώσω; κέλευε ὅσον δὲ περὶ τῆς εἰς πάγκαρπον Λάρισσαν προβιβάσεως ἀμέλει. Θετταλίας προεδρεύσεις, ἐγὼ δὲ Θετταλὸς καὶ Ὀλύμπιος, διὸ τότε τὸ ἐπ' ἐμοὶ καταβαλῶ καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν ὑπόσχομαι δύο πρὸς ταῖς ὑπαρχούσαις καλὰς Ἐπισκοπὰς τὴν τῆς Πέτρας καὶ τὴν τοῦ Πλαταμῶνος, ἂν ὁ κοινὸς φίλος Ἅγιος Μαντινείας καὶ τότε Θεσσαλονίκης, στερήσεται, ἀλλ' ἀρκεσθήσεται, οἶμαι, εἰς τὸν τίτλον τοῦ Παναγιωτάτου. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτω». Ἐν δευτέρᾳ δὲ ἐπιστολῇ ἐπιστέλλει. «Ἐλαβον τὴν εὐχετικὴν καὶ χαριεστάτην ἐπιστολὴν καὶ τὰς εὐφροσύνας ἀλληγορίας ἐπήνεσα καὶ τὸ χαρίεν τῆς ἐκφράσεως μὲ κατέθελξεν, ἀλλ' ἐν τισὶ τῶν νοημάτων οὐ συνεφώνησα καὶ πρὸς μὲν τὸν ἀπὸ Λαρίσσης ἀπελ-

πισμὸν εἶπον ἐν ἑμαυτῷ, «τῶν ἀδοκίμων εὖρε πόρον Θεός, τὰ δ' αὖριον τίς οἶδεν». Ἐν δὲ τῇ αὐτῇ Ἐπιστολῇ περὶ τοῦ ἰσοβίου τῆς θέσεως λέγει τάδε. «Περὶ δὲ τοῦ ἰσοβίου ἐπῆλθέ μοι κατὰ νοῦν τὰ ἐξῆς: ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι οἵτινες οὐτ' ἐν ταῖς πρώταις ἐπαγγελίαις, οὐτ' ἐν προβιθασμοῖς ὀφείλουσιν ἔχειν, διότι πανταχοῦ κατασχύνουσιν ἑαυτοὺς ἰσοβίως· ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι οἷς πρέπει τὸ ἰσοβίον ἐν ταῖς πρώταις ἐπαγγελίαις ὡς συμμετρίως ἔχουσι τὰς δυνάμεις, βλάπτονται δὲ μεγάλως, ἂν ὑπερπηθῆσωσι τὰ ἐσκαμμένα· ὑπάρχουσι δὲ τέλος καὶ τρίτοι ἐν πάσιν ἐπιδέξιοι καὶ ἀγαθοὶ ἐν κατωτέροις καὶ υπερτέροις ἀξιώμασιν ἰσοβίως εὐδοκίμοῦντες». Χαριέστατα δὲ λέγει ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ. «Ὅπου δὲ περὶ τοῦ ὄψεως τοῦ πλανῶντος τοὺς ἀδελφίους εἰς μείζονας ἀναβάσεις ἐγγὺς ἔχετε, Πάτερ Πανιερώτατε, τὴν λύσιν τῆς ἀπορίας ἀπορεῖτε· τίς ὁ γήϊνος οὗτος ὄψις; δικέφαλος ἐφίσταται ἐπὶ τῆς δεσποτικῆς πατερίτσας, ἣν ὑμεῖς μὲν κρατεῖτε ὡς ράβδον ποιμαντικὴν, κατέχοντες ἐγκρατῶς τὴν λαβὴν· οἱ δὲ ὑφιόδηκτοι ραφαῆλοι μεθύοντες ἀπὸ τοῦ δῆγματος καὶ κατέχοντες αὐτὴν μᾶλλον καρῆθαρῶσι καὶ καταπιπτούσης αὐτῆς ἀπὸ τῶν περιτρόμων αὐτῶν χειρῶν, ἐπὶ μᾶλλον καταγελῶνται». Ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τούτων ὡς φαίνεται, ἐπεθύμει νὰ λάβῃ «τὴν ἀγκαρπὸν Μητρόπολιν τῆς Ἀαρύσσης», διότι ἠλπίζετο ἢ προσεχῆς ἀπελευθέρωσις τῆς ἐριβύλακος Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας διότι ἄλλως δὲν ἦτο δυνατόν νὰ σκεφθῆ τις μετὰθεσιν ἢ προβιθασμὸν ἐν Θεσσαλίᾳ ἐφ' ὅσον αὕτη ἦτο ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς Τουρκίας.

Σώζονται καὶ ἐπιστολαὶ τοῦ Θεοκλήτου Φαρμακίδου πρὸς τὸν Ἀρχιεπ. Φθιώτιδος Καλλίνικον. Καὶ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς ταύταις ἐκδηλοῦται ὁ τραχὺς χαρακτήρ ἐκείνου. Ἐκφράζεται, ὡς συνήθως, αὐστηρῶς περὶ τοῦ «ἐν Ἀθήναις Μαθουσαάλα» (ἴσως ἔ Ἀθηνῶν Μητροπολίτης) «ἔπρὸς ὃν δὲν ὑπάγει πλέον» διότι πρόετρεψε νὰ παραιτηθῆ, ἀλλὰ δὲν ἠθέλησε «νὰ δώσῃ ἀκράσιν εἰς τὰς εἰλικρινεῖς προτροπὰς τοῦ ἵνα ἀπαλλάξῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τῶν ὀδόντων τῶν λύκων καὶ ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς αἰωνίου κολάσεως». Ἐν ἄλλῃ δὲ ἐπιστολῇ γράφει περὶ τοῦ πολυθρullήτου βιβλίου τὸ ὁποῖον ὀλονὲν προβαίνει ἀλλὰ οὐχὶ κατὰ τὴν πραγμασίαν του διότι «τὰ τοῦ γήρατος κακὰ καὶ ἄγω τὸ 75 ἔτος καὶ ἢ ποικίλλη καὶ πολὺπλοκος καὶ δύσκολος βλῆ δὲν ἐπιτρέπουσι ταχέα βήματα». Πρόκειται περὶ τοῦ βιβλίου περὶ τῆς «ἀρχῆς τοῦ Πάπα» εἰς εἰς ὃ ἠσχολεῖτο, ἀλλὰ δὲν ἦλθεν εἰς φῶς. Ἐφρόνει δὲ ὅτι, ὅταν δημοσιευθῆ, θὰ ἴδῃ «ὅποσον καὶ πόσον κρότον θέλει κάμῃ καὶ πόσους

βαρεῖς λύκους θέλει κινήσῃ ἐπ' αὐτόν». Ἡ ἐπιστολὴ ἐγράφη ἀπὸ 31 Μαρτίου † 1858 καὶ ὀνομάζει τὸν Ἀρχιεπίσκοπον «μεγάτιμον φίλον» καὶ ὑπογράφεται «ὁ ἀληθινὸς ὑμῶν φίλος». Οὐδαμοῦ ὀνομάζει αὐτὸν Σεβασμιώτατον ἢ ἄλλως κατὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν χρῆσιν.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Καλλίνικος Καστόρχης, ὅστις καθ' ἑλλην τοῦ τὴν ζωὴν ἔφερε τὸν τίτλον «τοῦ διδασκάλου καὶ ἱεροκέρυκος», ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ ἐν Ἀθήναις τῷ 1877 ἐν ἡλικίᾳ 88 ἐτῶν. Ἦτο λόγιος καὶ ἱκανὸς Ἐκκλησιολόγος, ὡς ἔφθημεν εἰπόντες, φιλόπατρις καὶ αὐστηρὸς τὰ ἦθη· φιλόανθρωπος, καὶ χαριτολόγος καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ἡμετέραις του ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος. Ἀνήκει καὶ αὐτὸς εἰς τὴν εὐγενῆ καὶ μεγαλόφρονα χορείαν τῶν ἀοιδίμων κληρικῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας οἵτινες φιλοπόνως καὶ ἀόκνως ἐκαλλιέργησαν τὴν πνευματικὴν ἀρουραν καὶ ἔσπειραν ἀφθόνως τὸν σπόρον τῆς εὐσεβείας καὶ φιλογενείας ἐν αὐτῇ¹.

Τῇ ἐπομένῃ 14 Αὐγούστου ἐγένετο μεγαλοπρεπῆς κηδεῖα, ἐκδοθέντος προγράμματος ὑπὸ τοῦ Ἰπουργείου τῶν Ἐκκλησιῶν, ὑπουργοῦντος τοῦ Θεοδώρου Π. Δεληγιάννη. Ἐν μὲν τῷ Ἰ. Ναῦ τῆς Μητροπόλεως ἐξεφώνησε τὸν προσήκοντα λόγον ὁ ἱεροκέρυξ Ἀττικῆς Χριστόφορος Σταματιάδης (κατόπιν Ἀρχιεπίσκοπος Χαλκίδος), ἐν δὲ τῷ Νεκροταφείῳ ὁ Βουλευτὴς Ἀττικῆς Τιμολέων Φιλήμων, ἐξάραντες ἀμφότεροι τὰς ἀρετὰς καὶ ὑπηρεσίας τοῦ ἀοιδίου κληρικοῦ Καλλίνικου Καστόρχη.

† Ο ΓΟΥΡΤΥΝΟΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΕΩΣ
ΠΟΥΚΑΡΠΟΣ (ΣΥΝΟΔΙΝΟΣ)

1. Λόγοι αὐτοῦ ὑπάρχουν πολλοὶ ἀνέκδοτοι. Ἐδημοσίευσεν δὲ μόνον δύο ψυχωφελεῖς λόγους ἐν τῇ ἀνατυπωθείσῃ ὑπ' αὐτοῦ Βίβλῳ «Ἀνθολογία περὶ τῶν σεπτῶν καὶ θείων ἐπτὰ μυστηρίων» τοῦ ἐκ Ζυγοβιστίου διδασκάλου Δαυνιῆλ Γεωργοπούλου. Ἐδημοσίευσεν καὶ τ' «Ἀπομνημονεύματα Π. Πατρῶν Γερμανοῦ» (Ἀθήναι 1837) μετὰ προλεγόμενων τοῦ Ἰωάν. Φιλήμονος ἐξ αὐτογράφου αὐτοῦ τὸ ὅποσον ἐδώρησεν εἰς τὴν Ἑθνικὴν Βιβλιοθήκην ἐκ τοῦ ὁποίου ἐγένετο καὶ τρίτη ἐκδοσις ὑπὸ Γ. Ι. Παπούλια ἐν Ἀθήναις 1900.